

1.0 Definice pojmu

Nejvhodnější metodou pro vysvětlení pojmu proces umělecké tvorby je dle mého názoru propojení definicí jeho jednotlivých částí.

Proces je popisován jako běh událostí, určitý děj, vyvíjející se na základě vlivu mnoha faktorů. Proces může být řízený, neřízený, lineární a nelineární. Tvorba umění je definována jako úmyslné konání, jehož výsledek nad jiné výtvořky a výkony vyniká estetickou hodnotou.

Proces umělecké tvorby bych tedy definoval jako děj, jehož vývoj směřuje k vytvoření díla s určitou estetickou hodnotou.

Zdroje:

KLIMEŠ, Lumír. Slovník cizích slov, SPN, Praha, 2010.

MUKAŘOVSKÝ, Jan. Umělecké dílo jako znak, Z univerzitních přednášek 1936–1939, Ústav pro českou literaturu, Praha, 2009.

2.0 Plunderfonie, její původ, procesy tvorby a otázka autorství

2.1 Původ plunderfonie a problém autorství

Anglické slovo plunder znamená v češtině loupit, rabovat, plení. Druhá část slova, -fonie, vychází z výrazu fonický, což znamená zvukový, hlasový. Plunderfonie by se tedy dala charakterizovat jako loupení, lépe řečeno vykrádání zvuků. Ty jsou vykrádány proto, aby se s nimi mohlo dále pracovat.

Pojem zavedl hudebník John Oswald roku 1985 v eseji *Plunderphonics, or Audio Piracy as a Compositional Prerogative*. Roku 1988 vydal *Plunderphonics* EP a následně i stejnojmenné CD, které obsahovaly jím remixované nahrávky Elvise Presleyho, Igora Stravinského, Michaela Jacksona a dalších. Skladby nesly jiné názvy a nosiče nebyly na prodej, ale distribuovány zdarma. Přesto byl Oswald žalován Asociací kanadského nahrávacího průmyslu, a to především kvůli použití skladby Michaela Jacksona. Tento spor pojem plunderfonie popularizoval a podnítl diskuzi o autorství a autorských právech, jejichž porušování je jedním z častých principů této tvůrčí techniky.

2.2 Druhy plunderfonie a procesy její tvorby

Prvky plunderfonie dnes najdeme ve spoustě běžných žánrů, a to jak v hlavním proudu, tak v undergroundu. V současné době, kdy je snad veškerá umělecká tvorba více a více recyklována, existuje dokonce několik samostatných hudebních žánrů, které jsou na plunderfonii založeny.

Skrečování

Pravděpodobně nejstarší technikou, ze které se vyvinul žánr, využívající plunderfonii, je skrečování, čili manipulace s vinylovými deskami (z anglického scratch - škrábat). Proces tvorby je v tomto případě obvykle takový, že DJ má na jednom gramofonu puštěnou skladbu a na druhém, pomocí dalšího vinylu, do jejího rytmu vytváří skreče.

Specifičtější metodou této techniky je wordcut. V tomto případě DJ manipuluje se slovy, která mají v nahrávce i určitý znakový význam. Wordcuty jsou zajímavou formou plunderfonie, jsou to totiž většinou části textů jiných hudebníků, jsou to jakési krátké citace, používány často bez svolení či vědomí původního autora.

Dalším nejčastějším druhem skrečování je tzv. beat juggling, což je manipulace s bicími samplý. tato technika je užívána hlavně při DJských soutěžích a živých vystoupeních. U krátkých bicích zvuků je problém autorství téměř irrelevantní.

Gramofonismus

Gramofonismus, jakožto subkategorie DJingu, je celkově založen na plunderfonii. DJové při svých vystoupeních tvoří pomocí mixování a manipulace s vinyly v podstatě nové skladby. Uznávaným zástupcem tohoto směru je například Kid Koala, který prosazuje používání gramofonu jakožto plnohodnotného hudebního nástroje a nechává na sebe nahlížet jako na muzikanta.

Slowed & chopped

Ještě jiným směrem posunul gramofonismus texaský DJ Screw. Slowed & chopped je subžánrem rapu, ačkoli jej lze uplatnit i na jiné styly.

Proces jeho vzniku vypadá tak, že DJ pustí na každém ze dvou gramofonů stejné nahrávky, zpomalí je na stejné tempo, jednu z nich ovšem o libovolný násobek rytmického intervalu „posune“ vzad či vpřed a pomocí mixážního pultu přepíná mezi těmito nahrávkami. Tím, že je jedna ze skladeb posunuta o tento rytmický interval, který je zpravidla $\frac{1}{4}$ taktu, vznikají nové prvky, založené na opakování úderů. Tyto

prvky jsou rytmické, ale v případě rapu či jiného žánru s vokální stopou se může měnit také verbální význam původní skladby.

Mash-upy

Kombinování zpravidla dvou nebo více již vydaných nahrávek v jednu, způsobem, kdy je z jedné stopy použita akapela (vokální stopa) a z druhé pouze instrumentální podklad. Mash-upy jsou mixovány naživo i studiově nahrávány. Vtěšinou jsou takto míchány známé populární skladby. Např. skladba skupiny The Beatles, smíchaná s akapelou rappera Jay-Zho. Skladba vyšla na kontroverzním albu *The Grey Album* DJe Dangermouse (2004).

Sampling

Sampling je jednou z nejběžnějších technik hudební produkce. Jedná se o nahrávání či extrahování vzorků zvuků a jejich následné komponování do nových skladeb.

Technologie dnešním tvůrcům umožňují neomezeně „vykrádat“ jakákoli média a tím pádem rozebírat a samplovat části již hotových nahrávek. Existují hudebníci, kteří vydávají skladby, jenž jsou od prvního po poslední zvuk samplované ze skladeb jiných, často o mnoho let starších. Jedná se o tvorbu, vyžadující velkou dávku vlastní invence, v tomto případě je tedy problém autorství velmi relativní.

Jak jsem zmínil v úvodu, recyklována je dnes téměř veškerá tvorba, což je dáno vývojem technologií a proměnou společenských mechanismů a norem. Měnit by se tedy v určitém ohledu měly i zákony, tyto mechanismy a normy kontrolující.

Zdroje:

CSERES, Jozef: Historie plundrování zvuku, A2, č. 27, 2007.

OSWALD, John: Plunderphonics, or Audio Piracy as a Compositional Prerogative, Musicworks, č. 34, 1985.

Elektronické zdroje:

<http://www.plunderphonics.com>

<http://www.allmusic.com>